

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΔ΄.-φύλ. 3 * ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 12 ΤΟΥ ΦΕΒΡΑΡΙΟΥ 1916 * ΑΡΙΘΜΟΣ 584

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΡΗΝΗ Η ΑΘΗΝΑΙΑ. Πέρα από τη ζωή.
ΚΩΣΤΑΣ ΓΑΖΙΑΣ Malatesta.
ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ Στο Μιναρέ.
ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ Κριτικό σημείωμα (Βουτυράς—Μίχας).
ΑΔΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ. 'Ο πρωτομάστορας. (Συνέχεια).
Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ. Αιγμάλωτος
Κ. ΤΡΙΑΝΕΜΗΣ. 'Από τὰ «Ρουμπιατά» τοῦ 'Ομάρ Κα-
γιάρμ.
ΣΑΙΞΠΗΡ 'Ο 'Οθέλλος (Συνέχεια).
Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΑ.—ΝΙΣΑ ΒΙΒΛΙΑ.—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟ-
ΣΗΜΟ.

ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΣ

Αὐτὸς καὶ κρίνει.

Στὸ θάλαμο ἕνας λύχνος τρεμοσβήνει.

Τὸ ἴδιο κ' ἕνας ἄνθρωπος στήν κλίνη.

Με' κάτασπρη ποδιὰ μιὰ κόρη οὐράνια—

Ρόδα καὶ κρίνοι,

Στέκει καὶ τὸν κοιτάει με' περηφάνια :

Αὐτὸς ἐδῶ εἶν' ἐχθρὸς, αὐτῶν οἱ πόνοι

Δὲ γρίζουν τὴν καρδιά, ἢ καρδιά μου χιόνι,

Γι' αὐτοὺς δὲ λιώνει !»

'Ολόρθη ἐκεῖνη.

Κι' ὁ ἄρρωστος ἀργὰ τὰ μάτι' ἀνοίγει,

Τὰ βραδουλά, καὶ τὰ δικά της σμίγει'

Κοιτάζει τὴν πανώρια νοσοκόμα—

Ρόδα καὶ κρίνοι.

Τὸ βλέμμα τὸν λυχναρί λὲς ποὺ σβήνει,

Λυχναρί ποὺ δὲν ἐσβησεν ἀκόμα'

«Μάννα, τῆς λέει, σὰν τὴ φωτιά τὸ στρώμα»

Χλωμὸς σὰ χῶμα.

Τὸ χιόνι λυῶμα !

Στ' ἄκουσμα «μάννα» πιὸ κοντὰ σιμώνει

Καὶ τὰ μαλλιά χαϊδευτικά τοῦ στρώνει,

Πεντάμορφη μαννούλα ἢ νοσοκόμα—

Ρόδο καὶ κρίνοι.

«Ἐδῶ κοντὰ σου συντροφιά θὰ μείνω».

Τρέμει τ' ἀχνὸ τοῦ λαβωμένου στόμα

— «Πῶς θάναί κρού τῆς ξενιτιάς τὸ χῶμα,

Ρόδο καὶ κρίνοι !»

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ

ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ

XXI

Σιωπὴ καὶ μέσα στήν ἀπεραντωσύνη, τῆς χίλια
βογγητὰ καὶ χίλια κελαδήματα. "Όλα τ' ἀνθρωπινὰ
μου βγγήκαν καὶ περπατᾶνε σὰ φαντάσματα. "Ἐτσι
ἀδεια ἐδῶ στή γωνιά μου, μοιάζω τὸ κούφιο καλάμι.
Δὲ χρειάζομαι παρὰ γιὰ νὰ με ρίξουνε στή φωτιά.

XXII

"Ἐνα πρωτὸ βρήκα τὴν ποδιὰ μου γεμάτη δάκρυα
κρυσταλλωμένα. Τὰ πήρα στὰ χέρια μου σωρὸ, τ' ἀ-
νέβασα στὸν ὄρθρο νὰ τὰ φιλήσει, τὰ κατέδασα στή
δεξιὴ νὰ τὰ κυττάξει καὶ ὕστερα τὰ τριγύρισα σὲ ὅλες
τὲς ἐρημικὲς γωνίτσες, ποὺ ξεφυλλίζονται παρθένα τὰ
λουλούδια καὶ ποὺ οἱ θάλασσες βογγᾶνε δίχως τε-
λειωμό.—'Οπάλλιν, φώνηξα. Πάρτε ὀπάλλιν. Δυστυ-
χησμένες ψυχές, νὰ στολιστεῖτε...

XXIII

Με' τὰ μάτια ψηλά κατὰ τὴν Ἔρευνα καὶ με' τὰ
χέρια πάνω στὸν πηλὸ τῆς Δημιουργίας, ἔτσι θέλω νὰ
προσεύχεται ὁ μελλοντικὸς ἄνθρωπος. "Ἐργο κι' ὁ
πόνος του καὶ κάθε βεβή τῆς ζωῆς του. Ἀπὸ τὰ κρύ-
σταλλα τοῦ βραδυασμένου του ἑαυτοῦ, νὰ βλέπει
πέρα, πρὸς τὴν ἐρχόμενη γιὰ τοὺς ἄλλους ἡμέρα, δι-
χως συγκίνηση. Ὑμνητὴς παθητικὸς τῶν ὑπαρκτῶν
καὶ τῶν ἀνύπαρκτων ποὺ ἀγάπησε νὰ γίνεῖ. Κήρυκας
τοῦ θανάτου, ποὺ ξαναδίνει στή ζωὴ τὸ πλάσμα λαμ-
πρὸ συντρίμμα. "Ἐτσι διαβάνοντες, πρῶτος θὰ ὑψω-
θεῖ καὶ τελευταῖος θὰ σόψει τὴν ὄρα τῆς ἀποθέω-
σης.

XXIV

'Ἡ αἴγλη σου με' ντύνει λαμπρά. Ποτὲ γυναικὰ δὲ
φόρεσε τέτοιο φόρεμα. Ἡ οὐρά μου, ποταμὸς ἀναμ-
μένος, κρατᾶει τὴν πύρινη συνέχεια τοῦ ἡλίου. Στὸ
μέτωπό' μου πυργώνουνε στέμα τὰ πετράδια τῶν ἔργων
σου καὶ τῶν ἰδανικῶν σου. Καὶ τὰ χέρια μου, πλεγ-
μένα σὲ δέηση, ἀκκτάληπτη γιὰ τοὺς τριγύρω μου,
σαρκῶνουν δυὸ χλωμότατους κρίνους. Εἶμαι ἔτοιμη
γιὰ τὰ μεγάλα γιορτάσα.

ΕΙΡΗΝΗ Η ΑΘΗΝΑΙΑ

ΜΑΛΑΤΕΣΤΑ

Τὰ χεῖλια τους ἀθέλητα ἐνώσανε,
 χέρια μὲ χέρια κρατημένοι·
 στερνὸ τὸ πρῶτο φίλημα ποὺ δώσανε
 μετὴν ψυχὴν στὰ χεῖλη ἀνεβασμένη.
 Καὶ τὸ βιβλίον γλίστρησε ἀφ' τὰ γόνα τους
 καὶ κλειστὴ χάμω τῆς ζωῆς τῶν τὸ βιβλίον.
 Τὰ κακοκέφαλα παιδιὰ, ποὺ μόνον τους
 πιστέφτηκαν νὰ μείνουνε τὰ δύο!

ΚΩΣΤΑΣ ΓΑΖΙΑΣ

Ο ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ

2.—

Αὐστηροὶ φρουροὶ τῆς Ὁμορφιάς, ποὺ περιμένει νὰ πλαστεῖ, στὸ βάθος τῆς σκηνῆς κοντὰ στὸ γιοφύρι στέκονται οἱ Μαστόροι. Ὄταν ὁ Πρωτομάστορας τοὺς ἀφίνει καὶ σιμώνει τὴ Σμαράγδα καὶ προαισιάζονται ἂν καὶ πολὺ ἀόριστα ἀκόμη, χωρὶς νὰ ξέρουν τὴν ἀγάπη ποὺ τὸν ἀδυνατίζει μεγαλόπρεπο στὴν ἐπίκληση καὶ στὸ παράπονό τους τὸν φωνάζουν: «Πρωτομάστορα, Πρωτομάστορα». Κ' οἱ ταπεινοί, ταπεινὰ τὸν δέχονται μὲ τὸ μῖσος τους: «Χαμηλώσε τὰ φτερά σου καὶ θυμίσου. Τρεῖς φορές ὡς τώρα γκρεμίστηκε τὸ γιοφύρι». Νομίζουν πὼς ξέρουν τὴ μεγάλη τὴ Σοφία ποὺ ὁ Σοφὸς σὺν αἰνίγμα τὴν ἀγναντεύει καὶ μὲ τ' ὄνομά της θέλουν ὁρμέ: νὰ ἐμποδίσουν καὶ λόγια πομπῶδη μὲ πεποιθήση φωνάζουν: «Ὁ Θεὸς ἐλεύθερο, χωρὶς γεφύρι, ἔκανε τὸ γέρο ποταμὸ μας. Παιὸς, εἶσαι σύ, κ' ἀπὸ τοῦ ἔρχεσαι καὶ τολμᾷς νὰ τὸν σαλαρώσεις; Ἀκίντυνα ἀκόμα δὲν ἀναποδογύρισε κανένας τοὺς νόμους τοῦ Θεοῦ». Πιστεύουν πὼς οἱ Νόμοι τοῦ Θεοῦ εἶναι κείνο ποὺ οἱ πατέρες τους τοὺς ἀφῆσαν καὶ ποὺ ἀγγιχτο πρέπει νὰ μείνει. Καὶ βέβαια ἀκίντυνη δὲν εἶναι ἡ πάλη ἐναντία στὴν Πρόληψη, πολὺ πληγωμένος μόνον, καταραμένος ἀπὸ τοὺς πολλούς, θὰ νικήσει ὁ Εἰδωλοθραύστης, θὰ ὑψώσει τοὺς νέους Νόμους· τί σημαίνει ἂ μὲ τὸ χρόνο κ' αὐτοὶ συνήθεια ποὺ ἀλυσσοδένει θὰ γείνουν ὡς πον νάρθει ἄλλος Νέος τολμηρὸς νὰ τοὺς συντρίψει; Ἡ Στιγμὴ εἶναι ὠραία.— Μ' αὐτοθαμασμὸ τὸν ἐπαινοὺς τους νομίζουν πὼς λένε οἱ Θεριστάδες—τὴν Κατάρτα στὸν ἑαυτὸ τους. «Μᾶς ἔμαθε ἡ Ζωὴ νὰ χαμηλώνομε τὸ μέτωπο καὶ νὰ σταυρώνομε τὰ χέρια καὶ νὰ σκύφτομε». Ταπεινὰ κ' ὑπομονητικά. Σ' ἀντίθεση χτυπητὴ θὰ θέλαμε ἐδῶ κάποιο γέλοιο θριαμβευτικὰ εἰρηνικὸ τῶν Μαστόρων, ὅμως δὲν τ' ἀκούμε κ' ἐξακολουθοῦν οἱ Δούλοι πρὸ ἀπειλιτικοὶ καὶ ξαγριεμένοι καθὼς τοὺς χτυπᾶνε οἱ Ἀλήθειες τοῦ Πρωτομάστορα. Τὰ λόγια πάντα σκανταλιζοῦν μετὴν Ἀλήθεια ποὺ κλείνουν μέσα τους, ὅμως μονάχα αὐτὴ ἡ Ἀλήθεια νικήτρα θὰ ζήσει. Πόσο δυνατὰ ζωντανὸ τὸ δράμα! Τὸ μῖσος τώρα σκότωσε κάθε συμφέρον καὶ κάθε φόβο. Ἐγκάρδια θέλουν νὰ γκρεμιστεῖ τὸ γιοφύρι, διψοῦν γιὰ τὴν καταστροφή τοῦ Πρωτομάστορα. Καὶ μὲ τὸ δρεπάνι τους χύνονται οἱ ἴδιοι νὰ τὸν χτυπήσουν. Οἱ Μαστόροι τρέχουνε. Χλαλοή.

Ὅμως ἔρχεται ὁ Ἄρχοντας. Πρὸς τὸν οἱ γυναῖκες καὶ οἱ ἄνδρες σκύβουν μὲ φόβο καὶ μὲ σεβασμὸ. Δὲ νιώθουν Ἐκείνον ποὺ μόνος, μετὴν ἀξία του ὑψώνεται Ρήγας

μὰ πάντα δουλόπρεποι προσκυνοῦν τὸν Ἄρχοντα ποὺ ἀπὸ παιδιὰ σὺν ἀμετάκλητο Πῶρεται τοὺς ἔχει ἐπιβληθεῖ. Δὲ σκέπτονται νὰ συζητήσουν· μιά πεποίθησι ὅτι εἶναι ἀδύνατο νὰ μὴ θέλει τὸ καλὸ τους, νὰ μὴ εἶναι Καλός, σ' Αὐτὸν τοὺς δίνει. Καὶ τὸν λιβανίζου. Δὲν ἔχουν τὴν εὐλικρίεια πρὸς τὸν τὰ πάθια τους νὰ δεῖξουν· εἶναι ἔτοιμοι νὰ χορεύουν καὶ νὰ γλεντήσουν ἀφοῦ τὸ θέλει Ἐκείνος· τιποτένιοι καὶ σκλάβοι κολακευτικά ὑμνοῦνε τὴν Ἀρχή: «Τιμὴ καὶ δόξα σὲ σένα Ἀφέντη, ποὺ γιοφύρωσες τὸν ἄγριο ποταμὸ. Τ' ὄνομά σου θὰ τὸ σκαλίσομε ἀπάνω στὰ πελέκια του γιὰ νὰ τὸ θεωροῦνε κ' οὐδὲν νὰ τὸ βλογοῦνε οἱ μελλοῦμενες γενιές». Μόνον οἱ Μαστόροι ἀνήσυχτοι, ἀπελπισμένοι κ' ἀπειλητικοὶ ἐπαναστατοῦν σὺν ἀκοῦν πὼς ὁ Πρωτομάστορας τώρα θέλει νὰ παρατήσει τὸ θριαμβευτικὸ του διάβα γιὰ νὰ κλειστεῖ σὲ σπίτι. Ἴσως ὅμως νὰ μὴ εἶναι ἀκόμα ἀρκετὰ χτυπητὰ ζωγραφισμένοι· κάτι πολὺ ἐντόμυχο καὶ σύγχρονο πολὺ πλατὺ τοὺς λείπει. Καὶ τὸ Μυστήριον ὁλοένα πυκνώνεται. Οἱ χοροὶ σὲ διέθεσι ἀλλοιωτική, ὅμως πολὺ τραγική ἐνὸς ἀκούονται δυνατὲς οἱ βροντὲς ἴδια φρίττουν ἀναμένοντας τὴ Μάννα. Γύρω τῆς στριμώγγονται τρεμουλιαστὲς ὅλες οἱ Ἐλπίδες· τὴν πιστεύουν ὁλόβαθα ὅπως πάντα πιστεύει ἡ λαϊκὴ ψυχὴ τοὺς θρούλους χωρὶς ποτὲ νὰ ξέρει γιὰ τὴν ἐσώτερη Ἀλήθεια τους. Κι' ἀκούνε γιὰ τὴ μεγάλη τὴ Θεοσία. Πάλι μὲ Τρόμο μὰ καὶ μὲ Χαρά. Δὲν ξέρουν ποῖα εἶναι ἡ Κοπέλλα ποὺ πρέπει νὰ στοιχισθεῖ. Δὲν τὸπε ἡ Μάννα: «Μονάχα ἀπλωσε ἀποπάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια τους τὰ φτερά τῆς Μοίρας σὰ φτερά ὄρνου ἀρπακτικού». Μὰ ὅποια κ' ἂν εἶναι θὰ πονέσει ὁ Πρωτομάστορας,—θὰ σωθεῖ, στοχάζονται οἱ Μαστόροι.

Κι ἀκολουθεῖ τὸ *Intermezzo*. Γεμάτο φιλοσοφία λυρική γιὰ τοὺς αἰώνιους ἔπους σκοποὺς τῆς ἀνθρώπινης τραγωδίας, ἐγκλεινόντας κ' ὅλη τὴ σέψη τοῦ ἔργου. Οἱ Γύφτησες τῆς Ἀγάτης σὰ λυγμένους ἀπὸ τὴ γλύκα τραγουδοῦν τὴν ὁμορφιά τῆς ἡδονῆς: «Ὅλα τὰ γιοφύρια δὲν ἀξίζουν ἓνα φιλι ἀπάνω στὸ στόμα», τῆς ἡδονῆς ποὺ ὑπεράνω καὶ τοῦ πόνου μεθάει: «Βαθιὰ τὸ ἀλέτρι τῆς ἀγάτης ὀργώνει τὰ κορμιά μας κ' ὅλες οἱ πίκρες σ' ἐργονοῦνται, γεννοβολοῦν, θεριεῖν καὶ τρώνε μας τὴν καρδιά. Καὶ μεῖς πεθαίνομε ἀπὸ τὸν πόνο καὶ σκύφτομε καὶ λέμε: Ἰλυκότερο πρᾶμα δὲν ὑπάρχει ἀπὸ τὸν ἀπάνω κόσμον». Χορεύοντας τραγουδοῦν ὑπέροχα τὸ Φιλι οἱ Γύφτησες τῆς Ἀγάτης ἐνὸς οἱ Κοπέλλες ξαφνιασμένες καὶ κόκινες ὑμνοῦν τὴν ἀγάτη τῆς κοινῆς ἀντιλήψης ὅταν τῆς παραστέζει ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, κ' οἱ Γύφτησες τῆς δουλειᾶς σωριασμένες, αὐστηρά, τὸ Γιοφύρι τραγουδοῦν: «Τὰ δυνατὰ σου χέρια, Πρωτομάστορα, ποὺ θένε νὰ μαλαξοῦν, σὺν ἀπαλὸ κερί, στίς φοῦχτες τους τὴ Μοῖρα, λιγοθυμοῦν σὰ θυμηθῶντε τὸ σῆμα τὸ στηθῶν τῆς γλυκειᾶς γλυκειᾶς Γυναίκας. Λύσε ἀπὸ τὴ μέση σου τὴ ζώνη τῆς ἀρρώστειας. Ἐοῦ δὲν ἦρθες στὴ ζωὴ γιὰ νὰ χαρεῖς μονόρθος γιὰ νὰ χτίσεις». Ἡ Λιόνια πάλι τοῦ βαθύτατου ὠστοῦ ἐναντία στὴν Ἐξέση τὴν ψεύτικη ὅσον κ' ἂν εἶναι μεθυστική· ἔτσι τραγουδοῦνται σήμερα οἱ ἄγραφοι ψυχικοὶ νόμοι τῆς ἀρχαίας Τραγωδίας. Καὶ θριαμβευτικὰ τὸ μικρὸ τους ἔμνο τονίζουν οἱ Θεριστάδες σὲ δυνατὴ ἀντίθεση: «Ἀλάφρωσα! Φοβήθηκα μὴ στιγμὴ κ' εἶπα: Εἶναι μεγαλῆτερος ἀπὸ μένα. Ὅλοι, τὸ βλέπω τώρα, σὺν τὰ στάγια γέροντε ἀνήμποροι μπροστὰ στὸ δρεπάνι τῆς Μοίρας. Ἡ Μοῖρα περνᾶ ἀπὸ κάτω μας καὶ πίσω καὶ μπροστὰ μας σὰ θάλασσα φουρτουνιασμένη τὸ μεσονύχτι κ' εἶμαστε βάρκες χωρὶς φῶς, χωρὶς τιμόνι,